Bat. Ger.
VI
527

25

BIJ DOGGERSBANK

5 AUGUSTUS 1781 – 1924

VADERLANDSCH FONDS
TER AANMOEDIGING VAN
'S LANDS ZEEDIENST

KWEEKSCHOOL VOOR DE ZEEVAART TE AMSTERDAM

OPGERICHT 5 AUGUSTUS 1783

◇

Reunie en Feestmaaltijd

GEHOUDEN TE SOERABAJA DOOR
DE OUD-KWEEKELINGEN IN HET
HOTEL „STAM & WEYNS" OP
ZATERDAG 2 AUGUSTUS 1924

◇

Als de wijn is in den Kan
is de Wijsheid in den man
Als de wijn is in den man
is de Wijsheid in den Kan

N NASIONAL RI
:-
7

G. Kolff & Co.

24 hal

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 1-07-2010
Nomor Induk : 1542/PN-Museum 2010
BIB - ID : 9089660
ITEM - ID : 0000383209
Asal : Museum Pusat

VI. 527.

AVONDMAAL

No. 1 Krachtige bouillon soep
No. 2 Vleeschrolletjes (croquettes)
No. 3 Doggerbanksche visch,
gegratineerd

1e Heildronk

op H. M. „Koningin Wilhelmina" Hooge beschermvrouw der „Kweekschool" voor de Zeevaart

No. 4 De origineele ham met doperwtjes
No. 5 Kip met peren in rooden wijn

2e Heildronk

op H. H. Commissarissen van Haarlem en Amsterdam

No. 6 Verfrisschend gerecht met koekjes
Fruit
Koffie

3e Heildronk

op .....

◈

„Rijzen, Rijzen, Rijzen, ... torn uit"
„wat schoon geluid"
„verbang den uitkijk, man an 't roer"
„'t is pikheet, en een bakkie voer"
„kwart"

ACHT GLAZEN BIJ DEN KLOK

5

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.NW.

Aanwezigen Handteekening a. u. b.

AANWEZIGEN:

DE TAFEL-PRESIDENT

.....

◆

GASTEN:

.....

.....

.....

De Stuurmans-Leerlingen v/h S. S. .....

FEESTCOMMISSIE

Voorzitter:

Commissaris:

idem

Secretaris:

DE „SLAG BIJ DE DOGGERSBANK"

als aanleiding tot de oprichting
van „Het Vaderlandsch Fonds
ter aanmoediging van 's Lands
zeedienst" en van „Het Kweek-
school voor de Zeevaart" te
AMSTERDAM

„VLUG MARE" II. WELT. 5 AUGUSTUS 1924

SCHOUT BIJ NACHT JOHAN, ARNOLD ZOUTMAN
Geboren 10 Mei 1724 - Overleden 7 Mei 1793



A. Zoutman

Wilt gij de Ruiters' ziel in deze Eeuw beschouwen
bezie deez' Admiraal.
De vuist aan't roer, een oog in't zeil, en bij de kartouwen
een blixem voor den brit, wier hontsdog hij bestreed
toen hij op Doggersbank met Leeuwentanden beet.
naar J. Le Francq van Berkhey

Opschriften op de geel koperen matrozen (pruim) doozen

Soo lang de gulde Son haar strale zulle schijnen
Sal Soutmans eer en roem uyt Holland niet verdwijne.

Dit is Zoutmans beeld, die groote heldt
Die Parken sloeg op 't pekelveld.

Onze Admiraal heeft zeker niet veel administratie behoeven te teekenen.

De landverhuizer (émigrant) van ander-halven eeuw geleden moet, zoo hij de reis levend volbracht, zeker iemand van buitengewone wilskracht en uithoudensvermogen geweest zijn. Opgeborgen in den „Kerk" (2e klasse der passagiers op de zeilschepen), waar de nabijheid van „zeil" en „broodkooi" hem als gezelschap meriaden van kakkerlakken, klander en ratten bezorgden, of in het muffe tusschendek, waar slechts als men „Hysand" (eil: Ouèsant) en de „Gronden" voorbij was, de zware ankerkettings uitgesloten, en de ankers van den „bak" naar de midscheeps verkruid waren, de luiken open gezet konden worden, frissche lucht hem kon verkwikken en afwisseling brengen op zijn eentonig menu van „Snert-erwten-boonen" „erwten-boonen-snert" en zakkoek, veelal sloopend voor den zwakken.

Was het dat nooddruft en kommer hem genoodzaakt hadden zijn moederland te verlaten, zoo kon hij vrij zeker zijn het nieuwe vaderland hem zoude schenken wat hij zocht nl. betrekkelijken voorspoed en welvaart op noesten arbeid.

Was het hij voor vrijheid en vrijheid van geloof zijn moederland had moeten verlaten, alles wat hem lief was, soms een fortuin, achter latend, gelijk zoo menig remonstrant, Hugenoot of „Quacker" (Pelgrim father), zoo was het dat bitterheid en calvinistische starheid hem hart en brein vulden, hem 't nieuwe vaderland deed lief krijgen, omdat hij daar zijn vrijheid van geloof en rust vond, die hem dierbaarder dan alles ter wereld was.

Toen dan ook de vrede van Parijs (1763) Engeland de beste en vruchtbaarste Fransche nederzettingen in Amerika, nl. Florida, Louisiana, en Canade brachten, door onze historische journalen, vleiend de „Kusten van het brandendveen" genoemd, troffen de nieuwe meesters daar een blanke bevolking aan, met groot onafhanklijkheids gevoel, zeer lastig te besturen.

Om hen te beschermen tegen de invallen der oorspronkelijke inwoners de zoo gevreesde Indianen stammen, eischte dit een leger van 7000 man.

Europa zelf, hechtte in deze dagen weinig waarde aan een koloniaal bezit in de gematigde zône, ze (Europa) kon zich zelf nog best voeden, en 't probleem eener

overbevolking bestond niet, érotiesche producten uit 't onbekende verre-Oosten, hadden meer waarde, hadden Venetië, Lissabon en de „Vereenigde provincien van Holland" groot, en rijk gemaakt. Was 't wonder, het Engelsche parlement ordoneerde, de Westersche volksplantingen zich zelf financieel hadden te bedruipen, legde ze hiertoe import-belasting op des Anglo-Sax's meest geliefde levensbehoeften, suiker-rhum uit „den West" en de thee uit „den Oost", ja zelfs een zegel belasting. Gelijk thans in deze twintigste eeuw, waren ook toen fiskale maatregelen, Alva's tiende penning gelijk.

Gelijk in tijden van gevaar, vereenigden de kolonisten zich ook thans, de bewoners van het oude Nieuw Amsterdam belegden een congres, noemden zich de zonen der vrijheid (Sons of liberty) in Virginia „the Virginia house of burgesses", men ziet de oude vrijheidsgeest der burgers der lage landen leefde nog voort.

Quacker, Hugenoot of Puritein protesteerden hier, eens van zin, met de „Nickerbockers" (nakomelingen der oude Hollandsche stichters van New-York (1618), naar hunne pof-broeken zoo genoemd). In Boston (Mass) kwam het (19 April 1775) zelfs zoo ver, dat men er het Post- en zegelkantoor vernielde, de zegels vernietigde, en nabij het gehucht Lexington 't eerste treffen met Z. M. troepen plaats vond. Men kookte van verontwaardiging over de hebzucht der „Lords and King" en onder den „General" Philip Schuyler had de eerste historische slag van „Bunker-Hill" plaats onder de oude kleuren van „Red-White and Blue" waar Z. M. troepen in een hinderlaag vielen en totaal verslagen werden 17 Juni 1775.

De teerling was geworpen.

De edele Washington nam de leiding, tot de capitulatie van Lord Cornwallis te „Yorkston" in Virginie, de gewenschte onafhankelijkheid bracht. Later bij de vrede van Parijs (1784) geratificeerd.

Geheel Europa toonde sympathie met de vrijheids helden. Zelfs de Britsche Generaal Arnold, schaarde zich (Sept. 1780) onder de vaan der Vrijheid.

Frankrijk, gesteund door zijn bondgenoot Spanje, beiden een vrij sterken zeemacht bezittend, erkenden, dank zij

de welsprekendheid van den Amerikaanschen afgezant, Ben. Franklin, ddo 6 Febr. 1778 de insurgenten als een „oorlogvoerende partij".

Ook de kleine republiek der „Geréuneerde Provincien" bleef niet achter. De Amsterdamsche, patricische koopheeren, steunden hen op 't gebied van handel, en werd o.m. op den open beurs te Amsterdam bij de H. H. Stadnitsky, en 't oude bankiershuis Hope & Co. een openbare leening aan de markt gebracht, van 't voor die dagen formidabele bedrag van twee millioen Gulden, rente 5 % tegen een koers die spoedig tot 117 % steeg, ten behoeve van, gelijk de officieele term luidde „De Bijzondere staten van het Nieuwe Gemeenebest."

Ook Denemarken, Zweden, zelfs Rusland bleef niet achter, leverde alles wat noodig en gewenscht was. Wel blokkeerde de Britsche vloot, de Oostkust van Amerika, doch blokkade-brekers van elke natie, ook van Holland waren er legio, en. . . . hiertegen rustte Engeland zijne „Commissie (kaap) vaarders" uit, die menig koopvaardijman buit maakten.

Amsterdam's handel klaagde bitter bij de Algemeene staten, om konvooi verzoekend. Zoo vertrok Graaf L. van Byland met 5 „schepen van staat" als konvooi met een vloot koopvaarders, uitgeklaard naar „De West". Des morgens vroeg van den 30en December 1779, vond hij zich nabij 't eiland Wight omsingeld door een Engelsche vloot onder Adm. Fielding, die de koopvaarders visiteerden en naar Plymouth opbrachten onder protest van Van Byland, doch wat kon hij tegen den overmacht uitrichten, wel protesteerde hij, zond een zijner officieren naar onzen Gezant Gr. van Welderen te Londen, doch niettegenstaande beider protest werd het embargo niet opgeheven, vroeg men ironisch of de lading hennep tot het maken van zeilen, hout tot het bouwen van schepen, en de ballast, prachtig Zweedsch ijzer, tot het fabriceeren van geschut, geen oorlogs contrabande was? 't Was den zelfden toestand als in 1914, wie maakte uit wat Contrabande was, . . . de Sterkste, niet omdat het „Recht" was, maar omdat het, het „Recht der Sterkste was". Ook Denemarken, Zweden en Rusland, hadden onder de rigoureuse „Contra-

bande verklaring van Londen zwaar te lijden, en om hieraan paal en perk te kunnen stellen sloot men een overeenkomst tot wederzijdschen steun op dit gebied. de zoogenaamde „Gewapende Neutraliteit" (20 Nov : 1780), 't was de N.O.T. (Nederlandsche Overzee Trust van 1915) onder leiding van de kleine Republiek. Dit was voor de overzijde van het Kanaal „te veel", met drie andere Mogendheden een verdrag contra Engeland te sluiten, was „a nut too hard to crack", en werd in het Engelsche parlement de zelfde woorden ge-uit waarmede de Senaat van Rome, zijn groote concurrent in de oude wereldzee vonnisde nl. „Karthago excit" Kartago Holland moet verdwijnen. Van Welderen rapporteerde zulks de Staten, die gelukkig wijs geworden en door de Admiraliteit ingelicht, order gaven tot den aanbouw van 36 schepen van Linie.

Alles liep ons tegen. Op advies van de kooplieden uit Amsterdam. had men van Amerika uit een afgezant naar Holland (A'dam) gezonden met een volmacht tot het afsluiten van een Handelsverdrag, men vreesde Frankrijks concurrentie, 't schip dat dezen man overbracht, werd buitgemaakt, ook het concept-verdrag, ontkennen was niet mogelijk, en .....4 Oct. 1780 viel ter reede van Texel de Amerikaansche vrijbuiter Paulus Jonas, met 2 Engelsche „Prijzen" binnen. Onze vriend schijnt gebrekkig (een gothische rug nl. een bult gehad te hebben) en 't volk verbitterd op 't overmachtige Engeland. romantisch gelijk elk volk is, verafgoodde hem, dichtte meer plastisch dan poetisch

„Daar komt Paulus Jonas aan"
„'t is zoo'n aardig ventje"
„op zijn rug draagt hij zoowaar"
„een heel aardig presentje" (bult of hooge schouders)

„Daar komt Paulus Jonas aan"
„'t is zoo'n aardig ventje"
„op zijn g . . . t draagt hij een degen" (in die dagen
„'t lijkt wel een studentje". slechts hooge personage's toegestaan)

enz. enz.

Hem en zijn prijzen werden door de autoriteiten als neutralen, vrij verkeer met den wal, toegestaan, maar hevige protesten van den Engelschen gezant bleven niet uit, ook nadat Paul Jones met zijn buit op een goeden nacht verdwenen was. Dit deed de deur dicht, 19 Dec. 1780, werd door een (Eng.) ministerraad de Oorlog aan Holland verklaard, wel deed Van Welderen z'n uitersten best dit te voorkomen, doch op hoogen toon werd hem .... de deur gewezen. De Eng. Minister van Buitenl. zaken vertrok via Rotterdam naar Den Haag, nam de Eng. Gezant aldaar met zich terug, zonder aan de Diplomatieke beleefdheids vormen te voldoen, en eerst congé te verzoeken, 't moest aan een land dat minderwaardige eerbetuigingen was opgelegd, namelijk bij ontmoeting op zee, het strijken van zijn vlag, en 't gyen van zijn voor-marszeil (door Engeland opgelegd bij den vrede van Rijswijk) zijn minderwaardigheid, schendend, ingepeperd worden.

't Was in Holland een Donderslag.

Maar Oranje verliet ons ook thans niet. Prins Willem V, als Admiraal-Generaal deed het uiterste, maar met een half vervallen vloot, onwillige (wan) betalende provinciën, en een Vice-Admiraal, traag in het nemen van maatregelen, en in de uitvoering van de hem opgedragen bevelen, traag tot aan het misdadige, vreesachtige, toe, kostte dit des stadhouders energie, zoodanig ook volk en handel ontevreden werden.

Eindelijk zoude de vloot zich dan bij Texel en het Vlie verzamelen, doch nu belette tegenwind het uitzeilen. Het Fregat der Admiteit aan de Maze, „de Prins Willem met 70 St: (ukken) G: (eschut) Kapit: De Bruin verliet de reede van Hellevoet, om zich bij den vloot te voegen, doch bij het opzeilen der ree van Texel, verloor de loods Jan Koch 't zicht, liep de „Prins Willem" op de N - Haaks en werd jammerlijk, totaal wrak, een slecht Omen.

Eindelijk 6 Juli, gaf de Prins Vice-Adm: Hartsinck bevel, de vloot onder Schout bij Nacht Zoutman zee te doen kiezen, en hij zelf de zeegaten met eigen middelen diende te beschermen, 't duurde echter tot 1 Aug: alvorens de „Piet Hein" Kapt: W. van Braam, met 71 Koopvaarders voor den Sont bestemt, 't Vlie konden verlaten, en .....

ging de tocht om de Noord. 't Was op deze uitreis Zoutman zijne bevelhebbers in 't moeilijke „in eskader" manoeuvreeren deed oefenen, en zijn zeilorders gaf.

Bij het aanbreken van den dageraad op Zondag 5 Augustus (1781) kwam de vijandelijken vloot te loevert op in zicht, en nam het gevecht, „de laatste straal van Neerlands luister" genoemd (De Gids van 1841) te 8 uur v.m. een aanvang, om elf uur 30 min v.m. loste de „Princess=Amelia" 't laatste schot, dank zij het beleid onzer Marine was deze slag niet voor ons verloren. De vrede van Parijs 1784 maakte een einde aan dezen IVen Engelschen oorlog. (zie schema's enz:)

HET ZEEGEVECHT BIJ DE DOGGERSBANK.

Nadat de Schout b.n. door de „Kotter" Ajax onder commando van Gr. van Welderen de vijandelijke vloot had doen verkennen en tellen, liet Zoutman te 7 uur v.m. over stag gaan, koers over stuurboord O. Z. O., waarschijnlijk om in geval van eenig disaster, dezen koers vervolgend de Hollandsche banken te kunnen bereiken zonder over stag behoeven te gaan, bij welke laatste manoeuvre elk schip aan het volle vuur van zijn tegenstander zoude zijn bloot gesteld geweest.

De Britsche vloot, na vóór den wind, in „kolom-formatie" tot op een „snaphaanschot" (200 Mr.) te zijn genaderd, loefde op, en ging eveneens over stuurboord, mede liggen in „Linie van Bataille". Om 11 uur v.m. doet Sir Hyde Parker zijn beslissenden aanval, met het sein op „Volg mij", welke echter door den, van grooten zeemanschap getuigenden manoeuvre van Van Kinsbergen „Gekeerd" wordt, door dwars vóór het Admiraalschip de „Fortitude" bij te draaien, waardoor hij hem „vollelaag' op „vollelaag" kon geven.

Bij de huidige „Stoom" zoude v. K. zulks wel gelaten hebben, daar dit dan zijn ondergang zoo goed als zeker geweest zoude zijn, bloot gesteld als hij dan was aan 't volle vuur der vóór=batterij, en torpedo lanceerinrichting

HOLLANDSCHE VLOOT

2e *Smaldeel* onder Kapit. J. H. van Kinsbergen.

No. I	De „Erfprins"	Kapt. A. Braak	54 St. G.
„ II	De „Admiraal-Generaal"	„ J v. Kinsbergen	74 „ „
„ III	De „Argo"	„ A. C. Staering	40 „ „
„ IV	De „Batavier"	Kapt. W. J. Bar. Bentinck	54 „ „

na diens doodelijken wond Kapt. J. L. Bosch.

HOOFD-MACHT

No. V	De „Admiraal de Ruiter"	Sch. b. N. J. A. Zoutman	68 „ „
		Vlagge-Kapit. A. H. Staring	
„ VI	De „Piet Hein"	Kapt. W. Van Braam	54 „ „
„ VII	De „Holland"	„ Salomon Dedel	64 „ „
			408 St. G.

BUITEN LINIE

No. VIII	De „Amphitrite"	Kapt. J. Van Woensel	36 St. G.
„ IX	De „Zephir"	„ Wiertz.	36 „ „
„ X	De „Eensgezindheid"	„ Bouritius	36 „ „
„ XI	De Kotter „Ajex"	„ Gr. van Welderen	20 „ „
„ XII	De „Dolfijn"	Kapt. Mulder	24 „ „
„ XIII	De „Bellona"	„ Harincarspel Dekker	36 „ „
			188 St. G.

De Holl. vloot vuurde dus per „Laag" 3806 Pond, uit: 596 Stukken Gesch.

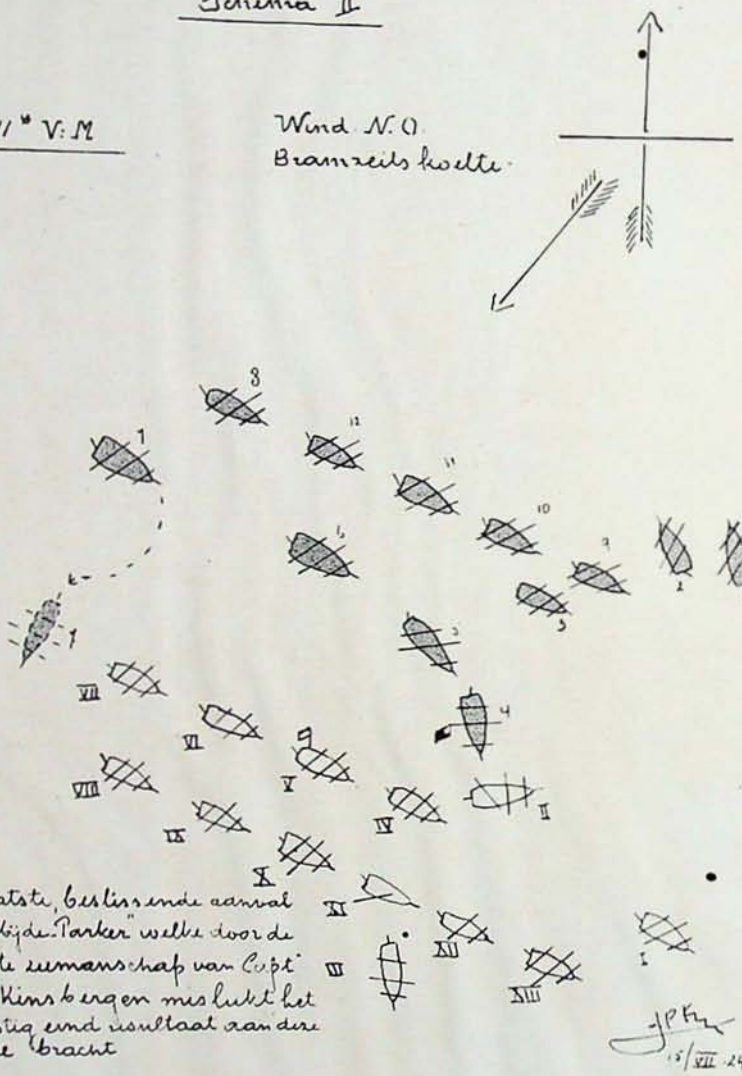
De No. VIII, „Amphitrite" en „Dolfijn" tot herhalen der seinen.

De No. XI Kotter „Ajex", was als snelzeiler de verkenner.

Schema II

11h V:M

Wind N.O.
Bramzeils koelte



Laatste, beslissende aanval van „Zijde-Parker" welke door de groote zeemanschap van Capt. Van Kinsbergen mislukt het gunstig eind resultaat aan deze zijde bracht

J.P.K.
15/VIII 24

DE BRITSCHE VLOOT

onder bevel van Sir Hyde Parker

No. 1	De „Berwick"	Comodore	Kirth Steward	74 St. G.
„ 2	„ „Dolphin"	Captn.	Blair	44 „ „
„ 3	„ „Buffalo"	„	Trusscott	60 „ „
„ 4	„ „Fortitude"	Vice-Adm.	Hyde Parker	74 „ „
„ 5	„ „Princes Amelia"	Captn.	Macartneij	80 „ „
„ 6	„ „Preston"	„	Creame	50 „ „
„ 7	„ „Bienfaisant	„	Braithwate	64 „ „
				448 St. G.

BUITEN LINIE

No. 8	„ „De Artois"	Captn.	Bride	40 St. G.
„ 9	„ „Kotter „Surprise"	„	Rivett	10 „ „
„ 10	„ „Cleopatra	„	Murray	32 „ „
„ 11	„ „Latona	Captn.	S. H. Parker	38 „ „
„ 12	„ „Belle-Poule"	„	Patton	36 „ „
				156 St. G.

Deze vloot vuurde per	„Laag"	4347 pond	Totaal 604
De Holl: Vloot	idem	3806 „	„ 596
Voordeel aan Eng. zijde		441 Pond	9 St. G.

Immer heeft de Brit in een brusken attaque zijn voordeel gezocht, en ..... vele malen gevonden ook, maar hier „ving hij een botje", op de onverstoorbare Hollandsche nuchterheid en kalmte.

Ten tijde van Doggersbank huldigden (sommige) der Britsche bevelhebbers de taktiek, zij met hunne oorlogsbodems te loevert op van den vijand stelling kozen, om daarna in den breede, of in kolom formatie, vóór den wind op zijn tegenstander aan te houden (Nelson gaf het zijn succes, bij Trafalgar en Aboukir) zich zoodoende voordeel verwervend.

Maar hun toenmalige grootste oponent ter zee (Frankrijk) liet hem tot binnen zijn schootsveld naderen, gaf hem dan „uit den breede" volle laag, op volle laag (batterijen vóóruit had men toen geen of weinig) bracht hem zoodoende groote schade toe, zoo geen verwarring, terwijl zij zelve onder bescherming van het (aan lij) ontstane „Rook-gordijn", desgewenscht naar lij kon afhouden om, zoo noodig, aldaar opnieuw de linie te formeeren, de vorige actie herhalend.

Hyde Parker volgde bij Doggersbank dezelfde aanvalstaktiek zond zelfs een zijner bodems (the Argo) weg. Zoutman liet hem zonder één schot te lossen, naderen, welke zware taktische fout, van Eng. zijde (Ch. Ekins e.a.) als volgt gequalificeerd werd „We mogen de Hollanders voor deze beleefdheid (niet schieten bij het naderen der Eng. vloot) zeer dankbaar zijn, enz. (zie hierover De Jonge Gesch. v/h Nederl. Zeewezen 2e dr. DI IV blz. 584). Doch Zoutman had (met opzet of niet) een contra-zet. De opperbevelhebber dier dagen, plaatste zich (bijna) immer in 't centrum van zijn vloot.

Niet alzoo Zoutman.

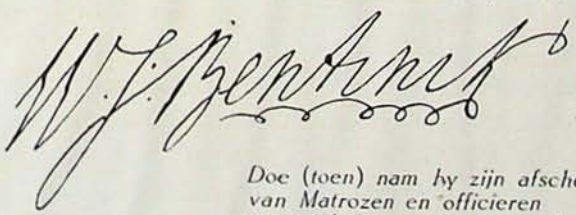
Hij plaatste zich zelf No. V (zie schema) op de lij-nok, en Sir Hyde Parker uit de Admiraals vlag Zoutmans plaats bemerkend, liet zich verleiden op hem aan te houden, maar ..... brácht zijn linie hierdoor in een zoodanige positie zijn „staart bodem" (No. 7 de Bienfaisant) niemand tegenover zich vond, zijn volle kracht in dezen aanval niet kon ontplooien, waardoor Zoutman zijn opponent niet weinig in diens kansrekening deed falen.

WOLTER JAN GERRIT BARON BENTINCK

Geb. 30/VII 1745 *Overl. 24/VII. 1781*



naar de schilderij van P. Oets.



Doe (toen) nam hy zijn afscheid
van Matrozen en officieren
want ick ben zwaar gewond
Adie mijn brave soldaten
die mij hebben zo trouw bemind
Ick heb trouw voor U gestreden
Als een vader voor zijn kind.

(onbekende auteur)

Zoutman's smaldeel, de „Admiraal de Ruiter" (V) 68 St. G. met de „Piet-Hein" (VI) 54 St. G., en de „Batavier" (IV) 54 St. G, waarop den edelen en dapperen Willem Bentinck, oud 36 jaar, het commando voerde, had 't zwaar te verantwoorden, tegenover de Eng. overmacht der „Fortitude" No. 4, 74 St. G., „the Buffalo" 60 St. G., en de „Princess Amelia" 80 St. G.

Nauwelijks een uur in gevecht, trof Bentinck een kogel, moest hij zich door zijn „tweeden kapitein" (sous lieutenant) zoo staat er in de beschrijving, zal wel 1e officier moeten zijn die op 't beneden batterij-dek bevel voerde, doen vervangen onder de woorden „Liever alles te wagen en te vergaan dan te strijken" (d.w.z. de vlag zich over te geven)." Deze jeugdigen Jan „Louis Bosch," zelf gewond, voerde zittend het gevecht, tegen the Buffalo voort, met zulk een bekwaamheid, dat vriend noch vijand het bemerken kon The Buffalo genoodzaakt werd de linie af te zakken

Commandant Willem van Braam hield met de „Piet Hein" 54 St. G. 378 pnd de „Princess Amelia" van 80 St. G., 868 pnd in bedwang. Zoo duurde het gevecht voort. Door Parkers misstelling was diens „Berwick" No. 1 (zie schema) vis-à-vis" de „Admiraal-Generaal" van Van Kinsbergen gekomen, benevens de Erfprins (Braak) No. 1. Beiden brachten na een uur van hevigen strijd de Berwick zijn commandant, Commodore Keith Stewart tot sneuvelen en zijn vuur geheel tot zwijgen, nam Kinsbergen reeds het besluit achter hem om te loopen en de Berwick te veroveren (enteren)..... toen de Dolfijn (XII) hem berichtte, de Argo (III) zoodanig gehavend was, ze genoodzaakt zoude zijn de linie te verlaten.

Kinsbergen heeft zich geen oogenblik bedacht, liet zijn roem om een vijandelijke vice-Admiraal's bodem te veroveren, schieten, gaf de Argo opdracht onder zijn lij door te loopen, en volvoerde toen een manoeuvre, getuigend van zijn grooten zeemanschap en beleid, die oorzaak was de Brit den slag n i e t winnen deed.

Beide vloten (zie schema 2) liepen met een N.O.-lijken bries, ong. met de zelfde snelheid met bakboords halzen toe, om de O. Z. O., volgens de orders van den Admiraal (Zoutman) den onderlingen afstand van één

kabellengte (225 Mr.) bewarend. Nâ den last aan den „Argo" minderde Kinsbergen zeil (voorzeilen op te brassen), bereikte zoo „deinzend" de oude plaats der Argo en . . . de Linie was wederom gesloten . . . . . gelukkig, want hier zag hij de Fortitude te loevert achteruit naderen, bemerkend zijn doel (door breken), deinsde hij tot vlak vóór diens boeg, loefde door den achter top tegen te brassen en kon zoo doende dezen bodem, uit den breede volle laag op volle laag geven, zonder dat de „Fortitude" hiertegen veel kon terug doen. Hyde Parker kon zich door te wenden slechts uit deze netelige positie redden, 't schijnt echter dit (door averij in 't tuig) de eerste maal mislukte, en schoot hem niets anders over dan bij den wind o/stuurboord de Linie te verlaten, de anderen volgden hem, en om uur 11. 30 v. m. viel het laatste schot.

Niet weinig had tot dit succes 't laatste schip van Zoutman's linie nl. de „Holland" 64 St. G. 602 Pnd kaptn. Salomon Dedel bijgedragen. Door Parkers misgis (zie schema 2 vond ze 2 Eng. bodems tegenover zich nl. de „Preston" (No. 6) 50 St.G. 438 Ponden per laag vurend, en de „Bienfaisant' (7) 64 „ 600 „ idem

Totaal 114 St.G. 1008 Ponden, voor de Holland met slechts zijn 602 ponden per laag, een zeer ongelijke partij. Door 't voordeel der loef, kon de „Bienfaisant" achter de Holland om stevenen, en haar van hieruit de volle laag geven, doch Dedel versaagde niet, hield standvastig vol, en wonder is 't hoe hij het tegen zijn 2 tegenstanders uit hield, slecht gesteund, gelijk later onderzoek uitwees, door de fregatten der 2e linie, Amphitrite No. VIII Zephir No. IX.

Zij (de Holland) was zoo reddeloos geschoten, ze bij 't tehuis zeilen door Dedel en zijn equipage van 450 man moest verlaten worden, waartoe hij slechts de eenigste hem nog resteerende sloep, en een der uitleggers de „Spion" waarop hij over moest, kon bezigen. Des nachts op den „Honden-wacht" onder een vreeselijk zwaren bui, geschiedde alles in de beste orde, slechts ong. 6 man, tezwaar gekwetst om vervoerd te worden, en de opper-constabel en een jongen, die het schip niet wilden verlaten, wiens beide verstand verbijsterd was, bleven achter.

KAPITEIN T/ZEE JAN HENDRIK RIDDER (JONKHR) VAN KINSBERGEN

Geb. 1/V. — 1735 *Overl. 22/V. 1819*



„De held die door zijn moed den Saraceen deed zwichten"
(Marokko)

„De glans van Catharijne in Azie deedt lichten"
(Zwarte-Zee)

„Ziet ook in Uw held Kinsbergen"

„Hem die den Britt deed zien, hoe 't smaakt een leeuw te tergen."

naar J. Le Francq van Berkhey

Is het wonder na zulke beproevingen 's menschen brein nog normaal blijft. Eervol zonk de Holland in de diepte, 's morgens 6 uur, weg.

De koopvaarders hadden bereids de Hollandsche banken opgezocht, en aldaar met de bekende Holl. lieflijkheid 't bericht verspreid, de slag tegen den overmachtigen vijand zeker verloren zoude worden.

Verslagenheid in patria was algemeen.

Hoe groot was echter de vreugde, Zoutman zelf den 10 en Augustus, met zijn vloot het Vlie binnen liep, men was dol van vreugde over de eervollen afloop. De prins begaf zich zelf naar de vloot, waar hij, gelijk immer met „hoezee's" begroet werd.

Zoutman zelf, hoewel zwak van gestel, en zijne officieren werden verschrikkelijk gefeteerd. Van de Staten kreeg hij een gouden degen, van den Prins een gouden Penning met dito ketting, de overige officieren dezelfde penning, met een lint in de „Nationale Kleuren" rood-wit en blauw. De Hoofd-Officieren, het recht om een pluim te dragen, gelijk hunne collega's der landmacht (de veeren op den hoed (steek), 't recht om épauletten te dragen, de adelborsten, één op de linker schouder. Gelukkig heeft men dat onastétische, halve versiersel thans afgeschaft, slechts de Eng. en Duitsche marine handhaaft het nog. Opgemerkt zij men bij de marine nog immer spreekt van „Hoed en Degen" waarmede steek en sabel bedoeld wordt.

Opmerking verdient, dat waar men tot heden op de „Vloot van Staat" (De Marine) voor de „Schippers" (Commandanten) en hoogere officieren, steeds voor het tenu, de kleedij der Burgerij, Overheid, en Heeren Burgers, had gevolgd nl. den rok, met goud borduursel en kanten lubben, benevens de statie degen, bij de hiervoor genoemde rechten, de Marine een meer militaire uitmonstering verkreeg, overeenkomstig de (Hoofd) officieren der Militaire landmacht. Pluim, d. w. z. veeren op den „Hoed" (Steek) en épauletten. Terwijl wat de nationale kleuren betreft moet opgemerkt worden, men op de bodems ter zee immer behalve de vlag der „Admiraliteit" waartoe het schip behoorde, Zeeland, der Maze, van Holland en het Noorder-kwartier, enz. meestal, de geliefde „prince-vlag", het heilige Orange-Blange-Bleu

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.

voerde, hier voor 't eerst van de nationale kleuren, Rood-Wit en Blauw gesproken wordt, terwijl nadat Holland onder Koning Willem I tot een Koninkrijk werd uitgeroepen, deze kleuren tot Natie-vlag werd verheven. Erg oud is zij dus nog niet.

Hoe 't zij men was in Patria, et pour cause, zeer verheugd over den afloop der strijd, overal werden gelden ingezameld voor de behoeftige gewonden, de nagelaten weduwen en wezen' men stichtte het „Vaderlandsch Fonds ter aanmoediging van 's Lands zeedienst", 't welk later „het Kweekschool voor de zeevaart", ten gevolge had, doch hierover een volgenden maal.

Treurig was, dat de vloot onder een ouden Admiraal zoodanig verviel, men in zak en assche zat, de overheid bedestonden voorschreef, de nuchtere Hollandsche geest verraadde zich ook hier niet toen in 1782 't volgende rijmpje in een collecte zakje gevonden werd.

Bede-stonden, st - - - mme H - - - nden
dooden geenen Engelschman
Maar een vloot in zee gezonden
st - - - *) mme H - - - nden
dat is wat ons redden kan.

Johan. Arnold Zoutman werd 19 Mei 1724 op den huize „Kantwijk" nabij Gouda geboren, waar zijn vader Advocaat (Pleitbezorger) was. Nog geen 13 jaar oud, ging hij gelijk de gewoonte dier dagen was (1737) als adelborst in dienst der Admiraliteit van Amsterdam. In 1742 werd hij luitenant, diende dus 5 jaar als adelborst op de vloot. In 1750 tot Kapitein extraordinaris benoemd, werd hij 22 Juni 1779 supernumerair-Schout bij Nacht, en als Schout bij Nacht nam hij aan het zeegevecht bij Doggersbank deel, was toen dus 57 jaar oud. Van de Staten ontving hij na afloop v/h gevecht, een gouden degen, Prins Willem schonk hem den gouden penning met dito ketting, en bij resolutie van „Heeren Hoogmogenden" van 21 Oct. 1784 „In consideratië zijner heldendaden, bij de roemruchtige actie bij de Doggersbank, tot een remuneratie zijn leven lang gedurende een pensioen van f 2400 —" Veel eerbewijzen, eere doctoraten enz:

*) - - - dit zijn „Morse-teekens" lezer.

werden hem aangeboden, zelfs een promotie tot Vice-Admiraal, welke hij weigerde op grond hij officieren waaronder hij gediend had zoude passeeren. 7 Mei 1793 overleed hij te 's Gravenhage, werd te Geertruidenberg begraven.

Geen gedenkteeken dekt zijn graf.

Jan Hendrik Ridder (Jonkheer) Van Kinsbergen werd in 1735 geboren, trad eveneens op jeugdigen leeftijd bij de vloot van staat in dienst. Op 31 jarigen leeftijd stichtte hij 't corps Mariniers, waarvan hij Colonel-Commandant werd. Hij schijnt een zeer bekwaam Marine-officier geweest te zijn, want in 1770 ging hij over bij de Russische Marine, waar hij wegens zijn dapperheid den bijnaam van „De held der Zwarte-Zee" verwierf. In 1775 keerde hij bij 's lands vloot terug, en nam, 46 jaar oud, deel aan het gevecht bij Doggersbank

In 1796, niet van de Fransche vrijheids overheersching gediend zijnde, trad hij in Deenschen dienst, keerde in 1806 bij de Holl. Vloot terug en werd „Maarschalk der Hollandsche Zeemacht". Hij overleed 21 Mei 1819, 84 jaar oud, een echte „Pekel-vaarder" dus. Een borstbeeld (geen mooi ex:) van hem bevindt zich in de „Kweekschool voor de Zeevaart" te A'dam, te Nijkerk werd een instituut naar hem gedoopt

Willem Jan Baron Bentinck, werd in 1745 geboren, was dus bij Doggersbank 36 jaar oud, commandeerde hij de „Batavier" van 54 St. G., een onderscheiding aan zijn geslacht, dat immer veel voor 't land en de Oranjes gedaan had, waardig. In de slag werd hij zwaar gewond, gaf zijn bevel over aan den Jongen Bosch met de bekende woorden „Liever alles te wagen en te vergaan dan (de vlag) te strijken of te vluchten" ruim twee weken later do. 24 Aug. overleed hij aan zijn wond, werd op Staat's kosten in de Nieuwe Kerk te A'dam begraven, waar een praalgraf zijn laatste rustplaats dekt.

Een der Bentinck's trok met Stadhouder Willem II naar Engeland, waar hij in de slag aan de „Boyle" zich zoodanig onderscheidde, hij zich daar (in lerland landbezit toegewezen zag, sedert dien is een tak dezer familie in

Engeland gevestigd gebleven, waar ze hooge staatsambten bekleedden.

De dappere Salomon Dedel, van „Hollandia" was in 1738 geboren dus 43 jaar oud (overl. 15 Oct. 1800). Vreemde toestand dier dagen, als men nagaat Dedel „Passagiers" aan boord had, nl. zijn 6 jarig zoontje, die later onzen Gezant aan het Hof van Sint-James (Londen) werd, benevens een student uit Leyden Willem Gerard van de Poll welke laatste gedurende het geheele gevecht zich naast Dedel op het achterdek ophield. Huidige plezierreisjes zijn minder gevaarlijk.

Een kleinzoon van hem (Dedel) was bij forceering der Straat van Shimonoseki, 6 Sept. 1864, eerste officier aan boord v/h Hollandsche Fregat de „Medusa", dat de linie moest openen. Wie dezen straat kent, met zijn rechthoekigen bocht, nauwte en zwaren stroom. moet respect hebben voor de zeemanschap dier dagen, Commandant was Jhr. De Casembroot, beiden waren als oudkweekeling op het 100 jarig feest 1885 tegenwoordig.

Kapitein Willem van Braam van de „Piet Hein" was ook, op 13 jarigen leeftijd op 's lands vloot in dienst gekomen, was bij Doggersbank 49 jaar oud. Later voerde hij het bevel over 's Lands eskader dat in O.-Indië, de bezittingen van het Eng. bestuur zoude overnemen, waarbij hij (Malakka en Riouw Archipel) grooten tact aan den dag legde.

L. M. Graaf van Welderen, van de Kotter Ajax, was 32 jaar bij Doggersbank, 't volgende jaar zeilde hij met het nieuw gebouwde Linie schip de „Unie" in eskader onder Van Kinsbergen uit naar de West. Gedurende zwaar weer op de Gronden, capsijsde de „Unie" verdronk hij met de geheele equipage van 450 man.

Christiaan Stearing van de „Argo" was 42 jaar oud bij Doggersbank, men ziet, alle bevelhebbers waren in vergelijking met het huidig officiersboekje (Ranglijst) der Marine, wat leeftijd betreft, niet in een slechtere positie, voor zij „een commando" kregen.

Weltevreden 20/VII- '24
Stuurman III.

Geraadpleegde werken.

Jhr. Mr. J. C. De Jonge, Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen. 1e en 2e druk.

Kunst en Letterbode 1780 Deel IV.

The Cambridge Modern History Vol VII. C. A. Doyle M. A. Encycl. Britt.

Dr. D. F. Scheurleer „Van varen en vechten" Deel III. e. a.

J. J. Backer Dircks.

De Nederlandsche Zeemacht.

1e en 2e uitg. 1890

e. a.

De bekende zinsnede in de Romeinsche senaat luidde .... „et practerea cinseo Carthaginem esse delendam" w. z. wil

... . en buitendien ben ik van meening carthago moet worden vernield waarmede spreker telkenmale zijn toespraken tot den senaat afsloot, tot effect volgde.



HERINNERINGEN.

„Uit onzen gulden „Korte Baadjes" tijd.

„Come-on" Colléga's, voor herinneringen zijn Uwe bijdragen voor deze rubriek bij onzen Hr. Secretaris immer welkom.

Secretariaat adres,
Den WelEd. Heer H. VORSTER
Gang Adjudant. Kramat No. 57
Weltevreden

't Was 100-jarig feest (1883) geweest. Veel hadden we genoten. het „Buskruit-verraad" gezien in de Stadsschouwburg, ook „Artis" was voor ons open, en zoo liepen we dan met z'n drie-en naar de „apie's" te kijken „Haantje-pik" (Krnd.), 't Schaap" (B. v. B.) en ondergeteekende. Daar komen 3 Heeren in 't zicht, de middelste (kleinste) met de bekende, geele Indische leverziekte-kleur op z'n gelaat, maar oogen, tintelend van vernuft en plezier.

Naderend, stoomen ze halve kracht, en konden we bemerken, wij, 't onderwerp van hun attentie waren. Vlak bij gekomen stopten ze, en.... zegt de middelste..... „jullie zijn zeker kweekelingen van de Kweekschool voor de Zeevaaart" ???

„Jawel Mijnheer", was ons wederbescheid

„Enne.... zeker honger" ???

„Jawel Mijnheer".

„Nu ga dan maar mee", en zoo wandelden we naar de bekende restauratie, waar Jan de kelner, reeds suggereerend met de ijzeren stoeltjes rammelt.

„Nu", zegt de geele Mijnheer „ik zal tot drie tellen, en die één half broodje met kaas wil, steekt twee vingers op."

Drrrrrrrie, zegt de geele ... zes armen met 30 vingers gaan stijl de lucht in .... allen lachen, ook Jan plooit zijn gelegenheids facie in een lach.

Ze zijn, en zullen altijd 't zelfde blijven, lacht de geele, al wordt de Kweekschool ook 1000 jaar; 't waren zelf ook O.K.

O, schöne Zeit,
was bist du weit.

Jan Gyntjes.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAK